

"ויאמרו אליו איה שרה אשתך"??? - נקוד על א.י.ו שב'אליו"

והביאור בזה:

(ב) והנה שלשה אנשים – אחד לבשר את שרה ואחד להפוך את סדום ואחד לרפאות את אברהם שאין מלאך אחד עושה שתי שליחות [ואין שלשה מלאכים עושים שליחות אחת]

עפ"י תתורצנה שאלת ד"ה וגם השאלה העיקרית הנ"ל

עונה על כך רש"י:

שעלשתם היו מחוייבים מדין דרך ארץ להתעניין "לאיש על האשה ולאשה על האיש" בתור אכסנאים [ולא בתור שליחות] – א"כ מדוע לא הוזכר בפסוק שעאלו גם אותה על בעלה?

עונה רש"י

אמנם הפסוק מרמז השאלה אודות אברהם באמצעות דרש הניקוד: "איו"

ועדיין יקשה: שאלה בשלומה אינה מחייבת לדעת מיקומה? ...

עונה על כך רש"י בשני הפירושים הנוספים:
כדי לחבבה על בעלה

שיבטא בפה את צניעותה ש"הנה באוהל" וכדי לשגר לה כוס של ברכה

ומה שלא הסתפק בנימוק "כוס של ברכה" ונוקף גם לנימוק "להודיעה שצנועה היתה" למרות שנראה סותר לפירוש הראשון ששוחחו עמה זרים
בזה רומז רש"י תשובה לשאלה נוספת:

מהו בדיוק גדר ה"ניקוד-העילי"?
האמנם מנתק הנוא את האות המנוקדת?
[אם כן למה לפסוק לכתבה ואח"כ למוחקה?]
אלא על כרחך תפקיד ה"ניקוד-העילי" הוא:

החלשת משמעות המנוקד
או לחילופין עקירתו מהקשרו

3. האם ניקוד אחת האותיות עוקב את המילה לחלוטין?
[למה נכתבה?]? היה לו לדרוש את הכתב המרובה!

שאלות בפירוש השני:

4. כל הקטע מבבא מציעא דן בשאלת המלאכים לאברהם אודות שרה - כיצד זה מתקשר לד"ה המבאר את "איו" אברהם?

5. הפירוש השני הגורס ש"צנועה היא" – סותר לפי הראשון [ששאלה עליו] כיצד נקלעה לשיחה עם גברים זרים?

שאלות בפירוש השלישי:

6. האין זה צנוע יותר שתקבל "כוס של ברכה" מבעלה ולא מאורח זר?

7. ואם בגלל ש"פירסה נידה" – היה לו לרש"י לנמק בפירושו.

והשאלה העיקרית:

8. למה לו לרש"י שלשה טעמים להתעניינותם של המלאכים במיקומה של שרה [לא די באחד מהם?]

ומדוע לא פירש טעם הכי-פעוט: שהיה כדי "לבשר את שרה" כמפורש ברש"י ד"ה והנה שלשה אנשים?!

תרגום יונתן על בראשית פרק יח פסוק ב
(ב) וזקף עיניו וחמא והא תלתא מלאכין .... חד אתא למבשרא יתיה דהא שרה ילדה בר זכר וחד אתא ....

תרגום ירושלמי
תלתא מלאכיא .... מלאכא קדמאא אשתלח לבשרא לאבונא אברהם דהא שרה ילדה ליצחק מלאכא תינינא ....

אבל לרש"י היה הכרח לפרש שהמטרה היתה לבשר את שרה..... ואם כן מובן בפשטות למה התעניינו במיקומה – ושלשת הפירושים ל"כ"?

ספר בראשית פרק יח

(ט) ויאמרו אליו איה שרה אשתך ויאמר הנה באהל: (י) ויאמר שוב אשוב אליך בעת חיה והנה בן לשרה אשתך ושרה שמעת פתח האהל והוא אחריו:

רש"י על בראשית פרק יח פסוק ט
ויאמרו אליו – נקוד על איו שצאלו ותניא ר"ש בן אלעזר אומר כל מקום שהכתב רבה על הנקודה אתה דורש הכתב וכו' ואלו הנקודה רבה על הכתב אתה דורש הנקודה

שאף לשרה שאלו איו אברהם למדנו שישאל אדם בצאכסניא שלו לאיש על האשה ולאשה על האיש.

בב"מ (דפ"ז) אומרים יודעים היו מלאכי השרת שרה אמנו היכן היתה אלא להודיע שצנועה היתה כדי לחבבה על בעלה.
אמר רבי יוסי בר חנינא כדי לשגר לה כוס של ברכה:

שאלות בפירוש הראשון:

1. מדוע מעתיק רש"י מהפסוק תיבת "ויאמרו" – הרי כל פירושו הוא על הניקוד שבתיבת "אליו"?

2. השפ"ח: "לא היה לו לנקוד רק הלמ"ד לחוד ויהיה הכתב מרובה ויידרש הכתב?"

להלן ספר בראשית פרק יח

(לג) ותשקין את אביהן זין בלילה הוא ותבא הבכירה ותשבב את אביה ולא ידע בשכבה וביקומה

רש"י
ובקומה של בכירה נקוד על ויז של ובקומה לומר שבקומה ידע ואעפ"כ לא נשמר ליל שני מלשאת....

לדוגמא:

ספר בראשית פרק לג

וַיֵּרָץ עֵשָׂו לִקְרָאתוֹ וַיַּחְבְּקֵהוּ וַיִּפֹּל עַל צְוָאָרוֹ וַיִּשְׁקָהוּ וַיִּבְכּוּ

רש"י

וישקהו – נקוד עליו ויש חולקין בדבר הזה בצרייתא דספרי
יש דהקשו נקודה זו לומר **שלא נקשו בכל לבו**

מסקנא: החלשת הנשיקה

א"ר"ש בן יוחאי הלכה היא בידוע ש**עשו שונא ליעקב** אלא
שנכמרו רחמיו בלואה שעה **ונקשו בכל לבו**:

מסקנא: החלשת שנאתו הטבעית ליעקב

כמו כן:

ובקומה של בכירה **נקוד על וי'ו של ובקומה** לומר
שבקומה ידע ואתפ"כ לא נשמר ליל שני מלשחות....

אם אמנם "ידע" כיצד תועיל העצה ד"נשקנו יין" ?

אלא ה'ניקוד' על "ובקומה" – מותיר את התיבה
[ביחס לבכירה, **שהיא חשבה** שהוא "לא ידע"]
ומחליש את ה"לא ידע" בהקשר אל לומ בלבד

על פי זה יובן:

המעם שה"ניקוד" הוא על שלשה אותיות: "איו"
ולא הסתפק בניקוד של הלמ"ד בלבד- הוא:
ה"ניקוד" בא "**להחליש**" את שאלתם אל שרה "איו"
ששאלו בלחש, בצניעות וללא פירסום ורעש
כי"צנועה היתה"

על פי זה אין שני הפירושים סותרים
לו היה הפסוק מנקד רק את הלמ"ד
היתה שאלת ה"איו" בכל תוקפה....

הצורך בפירוש השלישי:

להודיע שצנועה היתה אינו תכלית-מספקת
שהרי גם אברהם וגם המלאכים היו יודעים שהיא צנועה
ואינו רק להזכיר ולעורר דבר הידוע בלאו הכי

ועוד: שלפי מעם הצניעות די להדגיש

שאינה נמצאת כאן בחדר האורחים – מטעמי צניעות

אבל למאי נפקא מינא לדעת בדיוק היכן היא כן נמצאת?

אלא "כדי לשגר לה כוס של ברכה"

ולמה "כוס של ברכה" מהאורחים הזרים?

א. כי "אורח מברך" וממילא משגר כוס של ברכה.
ב. מאחר "והוא עומד עליהם" [לשמשים] "ויאכלו"
לא אכל הוא עמהם – וממילא אין לו כוס של
ברכה משל עצמו.

ג. ומאחר וזו הייתה הדרך היחידה לשגר לה כוס
של ברכה, אין זה נחשב לבלתי-צנוע לקבל מהם...

ד. ולשאלת תלמיד ממולח: והרי למרות ההכרח,
בכל זאת אין זה "תכלית הצניעות" לקבל יין
מאורח זר? מוסיף רש"י ברמז את שם בעל המאמר
"**ר' יוסי ב"ר חנינא**"

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף י"ב

תאמר אל אישה הנה נא ידעתי כי איש אלהים
קדוש הוא אמר רבי יוסי ברבי חנינא מכאן שהאשה
מכרת באורחין יותר מן האיש

ובמילא הכירה בהם שרה שאינם סתם אורחים, אלא
דומים למלאכים ולא יהא זה בלתי צנוע לקבל מהם יין
לברכה....

⊠

ועדיין יקשה:

אמנם אין שלשת הטעמים סותרים
אבל כל אחד מהטעמים הוא פירוש אחר מזולתו
מדוע א"כ כותבם רש"י בהמשך אחד
מבלי להפריד ביניהם ב"דבר אחר" או ריב"ח אומר
כמנהגו בהבאת כמה פירושים שונים?

והתשובה:

אין שלשה מלאכים שואלים מטעם אחד...

וכל מלאך שאל מטעמו שלו

על כן מביא רש"י שלשה טעמים בחדא מחתא

⊠

ומה טעם מזכיר רש"י את רשב"א בשמו?

שהרי בתיבת "אליו" – עיקר התיבה היא הלמ"ד
ואותיות אי"ו הם טפלות אל הלמ"ד

ונשאלת השאלה:

היתכן ששלשת-רבעי התיבה
יהיו טפלים ובטלים אל אות אחת?

תלמוד בבלי מסכת ביצה דף ט"ז א

רבי שמעון בן אלעזר אומר ממלאה אשה
כל התנור פת מפני שהפת נאפת יפה בזמן
שהתנור מלא אמר רבא הלכה כרבי
שמעון בן אלעזר

הרי שלדעת רשב"א:

למרות שהאשה נוקקת ליו"ט רק לפת אחת, הרי כל
הפיתות שתשים בתנור נחשבות כטפל ומותר
לאפותם לכבוד יום טוב

וההוראה מזה בעבודת השם:

רוב יומו של יהודי עובר עליו בעניינים גשמיים
ורק חלק קטן מהיום עסוק הוא
בתכלית הבריאה: תורה ומצוות ותפילה
ויכול להתעצב אל לבו
על גודל ה"חלל ומקום פנוי" שיש ביומו

על כך אומרים

אם רק כל העניינים הגשמיים הם לשם שמיים
כדי שה"פת" תיאפה יפה
"ואפו עשר נשים לחמכם בתנור אחד"

הרי זה

כאילו מלא כל יומו בקדושה